

Ergenler için Modern Tehlike: Çevrimiçi Flörtten Cinsel İstismara

Nilüfer Koçtürk¹, Fadime Yüksel²

¹Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara - Türkiye

²Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara - Türkiye

ÖZ

Ergenler için modern tehlike: Çevrimiçi flörtten cinsel istismara

Amaç: İnternet bilgiye erişimi kolaylaştıran önemli bir iletişim aracıdır. Türkiye’de özellikle gençler arasında sosyal medya kullanımı hızla artmaktadır. Bu nedenle ergenlik dönemindeki çocuklar çevrimiçi istismara maruz kalma açısından riskli grupta yer almaktadır. Bu çalışmada cinsel istismara uğrayan gençlerde istismar aracı olarak İnternetin kullanımı, sonuçları, bireysel ve ailesel özellikleri incelenmiştir.

Yöntem: Çalışma Ocak 2011-Aralık 2015 tarihleri arasında Ankara Çocuk İzlem Merkezine başvuran 3429 vaka ile yapılmıştır. Vaka dosyaları geriye dönük olarak incelenmiş, 135 çocuğun istismarcısı ile İnternet aracılığıyla tanıştığı tespit edilmiştir.

Bulgular: Vakaların %94.8’i kız, yaş ortalaması 15.61’dir. Mağdurların %71.1’i penetrasyona maruz kalmış olup %40.0’ında istismara ilişkin fiziksel bulgu görülmüştür. Ayrıca mağdurların %11.1’inin gebe kaldığı saptanmıştır. Bununla birlikte, düşük sosyo-ekonomik düzey (%97.8), ebeveynlerinin eğitim düzeyinin düşüklüğü (%59.3) gibi çeşitli ailesel risk faktörleri belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak, risk altındaki gruplarda güvenli İnternet kullanımı eğitimleri, siber zorbalıkla mücadele çalışmalarının yaygınlaşması ve sağlıklı flört ilişkisine yönelik eğitimler bu tür olumsuzlukları önlemede faydalı olabilir.

Anahtar kelimeler: Ergen, çevrimiçi flört, cinsel istismar, İnternet, siber zorbalık

ABSTRACT

A modern danger for adolescents: from online flirtation to sexual abuse

Objective: The Internet is an important communication tool facilitating access to information. Use of social media has been rapidly increasing among young people in Turkey. Thus, adolescents could be regarded to be at risk of online sexual abuse. This study evaluates Internet use as a means of child sexual abuse, looking at the reasons and personal and familial characteristics.

Method: The study was performed with 3429 cases that presented to the Child Follow-up Center with the claim of child sexual abuse between January 2011 and December 2015. The case files were reviewed retrospectively and it was determined that 135 children had met with the abuser via Internet.

Results: The vast majority (94.8%) of these 135 cases were female and the victims’ mean age was 15.61 years. It was found that 71.1% of the victims were exposed to penetration, and it was detected that 40.0% of the victims had physical signs of abuse. In addition, 11.1% of the victims were found to be pregnant. Also, low levels of socioeconomic status (97.8%) and of parents’ education (59.3%) were identified as familial risk factors.

Conclusion: Education about safe use of the Internet, dissemination of interventions against cyberbullying, and conscious Internet use in populations at risk can be useful in preventing potential negative outcomes.

Keywords: Adolescent, online flirtation, sexual abuse, İnternet, cyberbullying

Bu makaleye atf yapmak için: Koçtürk N, Yüksel F. A modern danger for adolescents: from online flirtation to sexual abuse. Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences 2018;31:294-300. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2018310307>

Yazışma adresi / Address reprint requests to:
Nilüfer Koçtürk,
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle
Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Batıkent/Ankara, Türkiye

Telefon / Phone: +90-312-587-2000

Elektronik posta adresi / E-mail address:
nilkeser@hacettepe.edu.tr

Geliş tarihi / Date of receipt:
21 Şubat 2018 / February 21, 2018

İlk düzeltme öneri tarihi /
Date of the first revision letter:
13 Mart 2018 / March 13, 2018

Kabul tarihi / Date of acceptance:
21 Mart 2018 / March 21, 2018

GİRİŞ

Günümüzde İnternet bilgilenme, işlem yapma, eğitim, haberleşme ve eğlenme işlevi ile birlikte önemli bir sosyalleşme aracıdır (1,2). Türkiye İstatistik Kurumunun Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasına göre İnternet kullanan bireylerin

%82.4’ü en çok sosyal medya üzerinde profil oluşturmakta, mesaj göndermekte veya fotoğraf vb. içerik paylaşmaktadır (3). Özellikle ergenler İnterneti, çevrimiçi oyun oynama, sohbet etme ve yeni arkadaşlar edinme gibi çeşitli amaçlarla kullanmaktadır (1,4,5).

Bilindiği üzere, ergenlerin gelişim dönemleri sebebiyle beğenilme, arkadaş edinme veya cinsellikle ilgili

bilgilenme gibi çeşitli gelişimsel ihtiyaçları bulunmaktadır (6). Ergenler için bu ihtiyaçların giderilmesinde bir araç olarak görülebilen İnternet önemli riskleri de beraberinde getirmektedir. Siber zorbalığa maruz kalma ve yeni kişilerle tanışmak isterken cinsel istismarcılarla karşılaşma İnternetin bu risklerinden en belirginleridir (7-11). Bir araştırmada kız ergenlerin %13.7'sinin, erkeklerin de %9.2'sinin flört ilişkilerinde çevrim-içi cinsel istismara maruz kaldıkları saptanmıştır (7). Yine ergenlerle yapılan bir çalışmada çevrim-içi mağduriyet oranının %27.0 olduğu, cinsel taciz oranının ise kızlarda %16.0, erkeklerde ise %5.0 olduğu bulunmuştur (8). 10-17 yaş arası 210 çocukla yapılan bir çalışmada ise çocukların yaklaşık %14.0'ının İnternetten tanıştıkları kişilerle yakın ilişki yaşadıkları belirlenmiştir (5). Adli alanda çalışan 2574 kişi ile yapılan araştırmada da İnternet kaynaklı cinsel istismar mağduriyetlerinin kayıtları geriye dönük olarak incelenmiş ve 129 ergene yönelik cinsel suç işlendiği saptanmıştır (12). Aynı araştırmada mağdurların 12-17 yaş arasında değiştiği ve en çok 13-15 yaş arasındakilerin mağdur olduğu, mağdurların %75.0'ünün kız olduğu, istismarcıların da %99.0'ının erkek olduğu belirlenmiştir.

Çocukluk dönemi cinsel istismar olaylarının bir kısmı çevrimiçi olurken bazı istismarlar da yüz yüze devam edebilmektedir (13). Bir çalışmada mağdurların %74.0'ının İnternetten tanıştığı kişilerle bulunduğu, bu kişilerle buluşan ergenlerin %89.0'ının cinsel istismara uğradığı ve penetrasyon oranının %71.0 gibi yüksek oranlarda olduğu saptanmıştır (12). Buna karşın, ergenler İnternet aracılığıyla maruz kaldıkları cinsel istismarı utanma gibi sebeplerle bildirmemekte, ergenlerin %10.0'undan daha azı yasal birimler, servis sağlayıcıları gibi otoritelere bildirimde bulunmaktadır (14).

Türkiye'de ergenlerin İnternetten arkadaş/sevgili edinmelerine yönelik herhangi bir araştırmaya ulaşılamamış olup, çalışmaların ergenlerin problemleri İnternet kullanımına (4,15) ve siber zorbalık üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (16-18). Sadece bir çalışmada İnternet aracılığıyla cinsel istismara maruz kalan çocukların psikiyatrik değerlendirmesi yapılmış ve İnternet gibi dijital bir araç dışında istismarcı ile tanışıp cinsel istismara maruz kalan mağdurlara oranla, istismarcı ile İnternetten tanışıldığı ve/veya olay

öyküsünde istismarcının dijital bir araç kullandığı olgularda psikopatoloji gelişme olasılığının 4.2 kat arttığı saptanmıştır (19). Yurt dışı kaynaklı alanyazında ise ergenlerin İnternetten arkadaş/sevgili edinmeleri ve cinsel istismara uğramaları konusunda kısıtlı sayıda çalışma mevcuttur. Özellikle, ergenlerin hangi davranışların cinsel istismar olduğunu bilmemelerinden veya çevrim-içi sohbet ile istismarcıya duygusal yakınlık duymalarından kaynaklı çevrim-içi cinsel mağduriyet oranı net olarak bilinmemektedir (11,12). Bununla birlikte, çevrim-içi istismarcıların şiddet dışında başka taktiklerle ergenleri kandırmaları da ergenlerin kendilerini korumalarına veya olayın önemini anlamalarına engel olabilmektedir (20). Örneğin, Wolak ve arkadaşlarının (20) çalışmasında istismarcıların sadece %5.0'ünün mağdura şiddet, %16.0'ının da psikolojik baskı uyguladığı, istismarcıların bir kısmının cinsellikle ilgili asıl amaçlarını gizlediği, yaşlarına, fiziksel görüntülerine ve gerçek kimliklerine dair yalan söyledikleri belirlenmiştir. Aynı araştırmada mağdurların istismarcıyla evden kaçma oranı %24.0, alkol ve madde kullanımına zorlanma oranı da %40.0 olarak saptanmıştır.

İhmale maruz kalma ve ebeveyn izleminin düşük düzeyde olması, İnternet mağduriyetlerinde ve İnternetten tanışılan kişilerle görüşmede etkili faktörler olabilmektedir (8,10). Alanyazında ailesiyle çatışma veya sorun yaşayan kızların İnternette tanıştığı kişilerle yakın ilişki kurma olasılıklarının aileleriyle sorun yaşamayanlara göre daha fazla olduğu saptanmıştır (5). Benzer olarak, bir başka çalışmada da 14-17 yaş arası (n=2238) ergenlerle anket çalışması yapılmış ve erkeklerle oranla kızların, parçalanmış aileye sahip ergenlerin, yabancı kökenli olanların, homoseksüel veya biseksüel olanların ve algılanan sosyal destek düzeyi düşük olanların çevrim-içi cinsel tacize daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir (11). Yine başka bir çalışmada erkek ergenlerin %45.0'ünün kız ergenlerin de %41.0'ının İnternetten tanıştıkları kişilerle görüştüğü, İnternetten tanıştıkları kişilerle görüşen kızların %4.5'inin, erkeklerin de %7.1'inin cinsel tacize maruz kaldığı, görüşen kız ve erkek ergenlerin yaklaşık %1.0'ünün cinsellik için para veya hediye aldığı öğrenilmiştir (8). İlgili araştırmada kız olmanın, fiziksel ve cinsel istismara maruz kalmanın, ailede alkol

kullanımının, İnternet kullanım süresinin fazla olmasının, öz-bildirime dayalı duygusal ve antisosyal davranış sorunların çevrim-içi mağduriyetle düşük düzeyde, riskli çevrim-içi davranışların da güçlü düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. De Santisteban ve Gámez-Guadix'in (21) çalışmasında ise İnternette cinsel tacize uğrayan ergenler ile istismarcılarla cinsel etkileşime giren ergenlerin farklı özellikler sergileyebildikleri, her iki gruptaki ergenlerin ortak özelliklerinin ise yaşça daha büyük olma, depresyon belirtileri sergileme, siber zorbalığa maruz kalma, tanımadığı kişilerle arkadaş olma, sohbet etme ve İnternette daha fazla zaman geçirme olduğu belirlenmiştir.

Türkiye'de evden İnternete erişim imkanının %73.1, İnternet kullanan bireylerin de %61.2 oranında olduğu ve çevrim-içi tanışma ile cinsel istismara maruz kalan çocuklara dair Türkiye'de herhangi bir araştırmanın olmadığı göz önüne alındığında bu konuda yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır (3). Bu sebeplerle, bu çalışmanın amacı İnternette tanışan ve cinsel istismara maruz kalan çocukların cinsel istismar olaylarının özelliklerini, bireysel ve ailesel özelliklerini incelemektir.

YÖNTEM

Çalışma için Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin Etik Kurulundan izin alınmış olup çalışmada Ocak 2011-Aralık 2015 tarihleri arasında Ankara Çocuk İzlem Merkezine adli görüşme amacıyla getirilen 3429 çocuğun dosyası geriye dönük taranmıştır. Adli muayene, tanık veya mağdur beyanı ile istismarcı ile İnternette tanıştığı belirlenen olgular çalışmaya dahil edilmiştir. Mağdurun istismarcı ile İnternette tanışmamış olması da çalışmada dışlama ölçütü olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, çalışmada adli muayene, tanık veya mağdur beyanı ile İnternette tanışıp cinsel istismara uğradığı iddia edilen 135 çocuk yer almaktadır. Bu olgu sayısı, geriye dönük taranan 3429 dosyanın %3.9'udur. İnternette tanışıp istismara uğrayan çocukların %94.8'i (n=128) kız, %5.2'si (n=7) erkektir. Mağdurların yaş aralığı 9-18 yaş arasında değişmekte olup yaş ortalaması ise 15.61'dir (SS=2.12).

Veri analizi betimleyici istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde SPSS 18.0 istatistik programı kullanılmıştır.

Veri Kaynakları

Mağdur İfade Tutanağı: Cinsel istismara maruz kalan veya şüphesi olan çocukların adli görüşme esnasında olaya dair verdikleri bilgilerin kayıt edildiği adli tutanaktır. Bu tutanakta özellikle şüphelinin kimliği, tehdit veya şiddette bulunma durumu, istismar türü ve şekli gibi suç unsurlarına dair temel bilgiler yer almaktadır.

Aile Görüşme Formu: Merkeze ebeveynleriyle gelen çocukların ebeveynleri ile yapılan aile görüşmesinde kullanılan standart formdur. Bu formda ebeveynlere (örn., medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu), mağdur çocuklarına (örn., okul durumu, kronik hastalık varlığı) ve ailesel özelliklerine (örn., sosyo-ekonomik düzey, ailesel riskler) dair bilgiler bulunmaktadır. Çalışmada ebeveynlerin merkeze gelmemesi sebebiyle 39 (%28.9) mağdurun aile görüşmesinin yapılmadığı ve bu nedenle aileye dair bilgilerin kısıtlı olduğu belirlenmiştir.

Adli Muayene ve Psikiyatrik Değerlendirme Raporu: Savcılık talimatı doğrultusunda mağdurların adli tıp uzmanı ile çocuk ve ergen ruh sağlığı uzmanı tarafından adli ve ruhsal yönden değerlendirildiği birer sayfalık raporlardır. Çalışmada savcılık talimatı doğrultusunda 95 mağdurun (%70.4) adli muayenesinin yapıldığı, 74 mağdurun (%54.8) da ruhsal yönden değerlendirildiği belirlenmiştir.

BULGULAR

Olaya Dair Bulgular

İnternette tanışan mağdurların %71.1'i (n=96) penetrasyona maruz kalırken %28.9'u (n=39) taciz mağdurudur. Bununla birlikte, mağdurların %5.2'si (n=7) cinsel ticarete kullanılırken %94.8'inin (n=128) öyküsünde cinsel ticaret bulunmamaktadır.

Tablo 1: İnternette tanışan grupta istismar olayının özelliklerine ilişkin yüzdeler

	n	%
İstismarcının fotoğraf veya kamera çekimi		
Evet	21	15.7
Hayır	113	84.3
Görüntüleri İnternette yayınlama		
Evet	8	6.0
Hayır	126	94.0
Tehdit		
Evet	46	34.3
Hayır	88	65.7
Şiddet		
Evet	33	24.4
Hayır	102	75.6
Kandırılma		
Evet	39	28.9
Hayır	96	71.1

İnternette tanışan mağdurların %15.7'si (n=21) istismarcı tarafından özel bölgelerinin fotoğraf veya kamera çekiminin olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, mağdurların %6.0'ı görüntülerinin İnternette yayımlandığını, %34.3'ü bu konuda tehdit edildiğini, %24.4'ü şiddete maruz kaldığını ve %28.9'u da evlenme vaadi gibi çeşitli nedenlerle istismarcı tarafından kandırıldığını bildirmiştir (Tablo 1).

Mağdurların %83.0'ı (n=112) olayı ilk 24 saat içerisinde bildirmemiş olup, olayı altı aydan daha uzun süredir saklayanların oranı %21.5'tir (n=29). Mağdurların %40.0'ında (n=54) adli tıp uzmanı tarafından yapılan muayene sonrası adli bulgu (örn., yaralanma bulguları, hymen perforasyonu, gebelik) saptanmış olup, 15 mağdurun (%11.1) olay nedeniyle hamile kaldığı belirlenmiştir.

İstismarcı özellikleri incelendiğinde İnternette tanışan mağdurların cinsiyeti fark etmeksizin istismarcıların %100'ü erkektir. İstismarcıların %13.2'sinin (n=17) alkol, %11.7'sinin (n=15) madde kullanımı öyküsü vardır. İstismarcıların yaş aralığının ise 15-48 yaş arasında değiştiği ve yaş ortalamasının 21.58 (SS=5.97) olduğu saptanmıştır.

Mağdurların Bireysel ve Ailesel Özellikleri:

Mağdurların bireysel ve ailesel özellikleri Tablo 2'de sunulmuş olup bu özellikler incelendiğinde %3.7'sinin

Tablo 2: İnternette tanışan grupta bireysel ve ailesel özelliklerine ilişkin yüzdeler

	n	%
İntihar girişimi	5	3.7
Evden kaçma	16	11.9
Ebeveynlerin fiziksel istismarı	12	8.9
Ruh sağlığının değerlendirilmesi (n=74)	126	94
Bozuk	51	68.9
Bozuk değil	16	21.6
Mental retardasyon	9	6.7
Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi		
Orta	3	2.2
Düşük	102	97.8
Ebeveyn-çocuk iletişimi (n=96)		
Kötü	21	21.9
Orta	42	71.1
İyi	33	34.4
Ailesel risk faktörlerinin varlığı	79	58.5
Ebeveyn kaybı	9	6.7
Ebeveynlerin boşanmış olması	25	17.5
Ebeveynin eğitim düzeyinin düşük olması	80	59.3
Aile içi şiddet	12	8.9
Ailede alkol	18	13.3
Ailede psikiyatrik bozukluk	10	7.4
Ailede kronik hastalık	18	13.3

(n=5) intihar girişimi ve %11.9'unun evden kaçma (n=16) ve %8.9'unun (n=12) ebeveynler tarafından fiziksel istismara uğrama öyküsünün olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Yine Tablo 2'de görüleceği üzere, mağdurların psikiyatrik muayene sonuçlarına göre muayene olan 74 mağdurdan 51 mağdurun (%68.9) ruh sağlığının bozuk olduğuna, 16 mağdurun da (%21.6) ruh sağlığının bozulmadığına dair çocuk ve ergen ruh sağlığı uzmanı tarafından karar verildiği, 7 mağdurun (%5.2) da psikiyatri polikliniğine kontrole gelmediği için psikiyatrik değerlendirme sonucuna varılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, mağdurların %6.7'sinde (n=9) mental retardasyon tanısı saptanmıştır.

Mağdurların ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi incelendiğinde sadece İnternette tanışan üç mağdurun (%2.2) orta sosyo-ekonomik düzeyde olduğu, diğerlerinin düşük sosyo-ekonomik düzeyde yer aldığı saptanmıştır (Tablo 2). İnternette tanışan ve ebeveynleri ile aile görüşmesi yapılan mağdurların ebeveynlerinin %21.9'u çocukla iletişimlerinin kötü düzeyde olduğunu, %43.8'i iletişimlerinin orta düzeyde iyi olduğunu ve %34.4'ü de iyi düzeyde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, mağdurların %58.5'inin (n=79) ailesinde risk

faktörlerinin olduğu (örn., tek ebeveyn, ebeveynin eğitim düzeyinin düşük olması), mağdurların %6.7'sinin (n=9) ebeveyn kaybı yaşadığı, %17.5'inin (n=25) ebeveynlerinin boşandığı, %59.3'ünün (n=80) ebeveynlerinde düşük eğitim düzeyi, %8.9'unun (n=12) aile içinde şiddet, %13.3'ünün (n=18) aile üyelerinde alkol sorunu, %7.4'ünün (n=10) aile üyelerinde psikiyatrik bozukluk ve %13.3'ünün (n=18) ailesinde kronik hastalık varlığı saptanmıştır (Tablo 2). Mağdurların annelerinin sadece %20.0'inin (n=27) çalıştığı, babalarının da %8.9'unun (n=12) işsiz olduğu belirlenmiştir. Adli görüşme sonrası kurum bakımına alınan mağdurların oranı ise %3.7'dir (n=5).

TARTIŞMA

Bu çalışmada İnternette tanışan ve cinsel istismara maruz kalan 135 mağdurun istismar olaylarının özellikleri ile bireysel ve ailesel özellikleri geriye dönük olarak incelenmiştir. Bulgulara göre, mağdurların çoğunluğunun kız ve tecavüz mağduru olduğu, yaklaşık üçte birinin tehdit edildiği ve evlenme vaadi gibi nedenlerle istismarcı tarafından kandırıldığı, fotoğraf ve video çekimi (%15.7) ile mağdurun tehdit edilebildiği, mağdura dair özel görüntülerin İnternette paylaşıldığı (%6.0) ve çoğu mağdurun istismar olayını hemen bildirmedeği (%83.0) saptanmıştır. Türkiye'de ilk defa yapılan bu çalışma ile elde edilen bu bulgular ulaşılabilen alanyazınla kısmen uyumludur. Şöyle ki önceki çalışmalarda da mağdurlarla İnternette tanışan istismarcıların tehdit veya kandırma ile mağdurların duygusal yakınlık kurmalarını sağlayarak mağdurları manipüle ettiği görülmektedir (12,20). Wolak ve arkadaşları (12) çalışmasında mağdurların dörtte biri erkek olup mağduru kandırma oranı %52.0, şiddet varlığı %5.0, psikolojik baskı oranı %16.0 ve istismarcı ile evden kaçma oranı %24.0 iken bu çalışmada tehdit oranı %34.3, şiddet oranı %24.4 ve evden kaçma oranı %11.9'dur. Buna göre Türkiye'de istismarcıların mağdurları kandırmakla birlikte daha fazla tehdit ettiği ve şiddet davranışı sergiledikleri söylenebilir. Bununla birlikte, alanyazından farklı olarak bu çalışmada mağdurların çoğunluğunun kız olması da erkek mağdurların bildirim oranlarının kültürel nedenlerden daha

düşük olmasından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir (8,12). Bunun sebebi ise ataerkil toplumlarda homofobi gibi belirli cinsel inançlar ve ideolojiler çocukluk dönemi cinsel istismar bildirimini engelleyebilmektedir (22). Türkiye'de 14-19 arası 228 lise öğrencisi ile yapılan çalışma sonucuna göre erkeklerin kızlara oranla daha fazla siber zorbalık yaptıkları ve daha fazla siber zorbalığa maruz kaldıkları (16) göz önünde alındığında cinsel istismara uğrayan erkek mağdurlar daha düşük oranda bildirimde bulunmuş olabilirler veya siber zorbalığın bu türü cinsiyete göre farklılaşabilir. Bununla birlikte, cinsel istismarcıların çoğunluğunun erkek ve heteroseksüel olması veya kızların erkek çocuklarına oranla İnternette tanışmayı daha çok tercih etmeleri de erkek mağdur oranının düşük olmasının bir diğer nedeni olabilir (12,20).

İnternette tanıştığı kişi tarafından istismara uğrayan ergenlerin çoğunluğunun düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden gelmeleri, ebeveynlerinin eğitim düzeyinin düşüklüğü ve annelerinin ev hanımı olması gibi ailelerinde çeşitli risk faktörlerinin belirlenmiş olması bu çalışmanın önemli bir başka bulgusudur. Bununla birlikte, bu çalışmada ebeveynlerin bildirimine göre bazı olgularda ebeveyn-çocuk iletişimi iyi düzeyde olarak tanımlansa da bu çocukların da ebeveyn-çocuk iletişimi kötü düzeyde olanlar gibi İnternette tanıştığı kişiler tarafından istismara maruz kalabileceği belirlenmiştir. Bu bulgular ebeveyn-çocuk iletişiminin iyi düzeyde olmasının İnternette tanışma sonucu istismara uğramaya engel olmadığını, başka faktörlerin etkili olabildiğini göstermektedir. Nitekim Helweg-Larsen ve arkadaşları (8) çalışmasında da ebeveynin fiziksel istismarı gibi ebeveyn-çocuk iletişimine yönelik bir faktörün çevrim-içi mağduriyetle düşük düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, İnternette tanışma sonucu cinsel istismara maruz kalmaya ebeveyn izleminin düşüklüğü gibi farklı ailesel faktörler yol açmış olabileceği gibi çocukların güvenli İnternet kullanımını konusunda farkındalıklarının veya bilgi düzeylerinin düşük düzeyde olmasından da kaynaklanabilir. Ancak bu konuda kesin bir görüşe varılabilmesi için nedensel araştırmalara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birinci olarak, çalışmanın geriye dönük olması

sebebiyle bazı mağdurların bireysel ve ailesel özelliklerine dair bilgilerin tamamına ulaşamamıştır. İkinci olarak, çalışmada yer alan bazı mağdurların ebeveynlerinin merkeze gelmemesi sebebiyle aile görüşmelerinin olmadığı ve ailesel değişkenlere yönelik bilgilerinin bulunmadığı belirlenmiştir. Son olarak, bu çalışmada karşılaştırma grubunun olmaması da çalışmanın bir başka sınırlılığıdır. Bu sebeplerden ötürü, ileri dönük ve nedensel araştırmalarla uzmanlar bu çalışmada belirlenen olası risk faktörlerini inceleyerek İnternette tanışan istismarcı ve mağdur profilini net olarak belirleyebilirler.

Sonuç olarak, Türkiye’de ilk kez İnternette tanışma sonrası cinsel istismara maruz kalmanın incelendiği bu çalışmada mağdurlara dair bireysel ve ailesel bazı olası risk faktörleri belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında çocuklarla ve ailelerle çalışan uzmanlar öncelikli olarak risk altındaki çocuklara ve ebeveynlerine önleme çalışmalarında bulunabilirler. Cinsel istismar mağdurlarının riskli davranışlar sergiledikleri (23) ve ebeveyn ilgisinin ve okullardaki önleyici müdahalelerin ergenlerin siber zorbalıkla ilgili farkındalıklarını artırdığı (24) göz önünde alındığında, bu kapsamda riskli davranışlar sergileyen ve/veya risk altındaki çocuklara güvenli İnternet kullanımı ve cinsel istismarı önleme konusunda psikolojik danışmanlar tarafından eğitim programı uygulanabilir. Bu programların içeriğinde ergenlerin İnternette tanıştığı kişilerle görüşmelerinin

cinsel istismara maruz kalma, hamile kalma, cinsel sömürde kullanılma gibi olası sonuçlarından ve tehlikelerinden, istismarcıların kimliklerini gizleyebileceklerinden ve tehdit, kandırma ve şiddet davranışları ile kendilerini manipüle edeceğinden söz edilebilir. Ayrıca, bu eğitim programlarında sağlıklı flört ilişkisine dair çocuklara bilgiler verilerek çevrim-içi olası riskli davranışları da azaltılabilir (12).

Katki kategorileri		Yazarın adı
Kategori 1	Çalışma konsepti/Tasarımı	N.K., F.Y.
	Veri toplama	N.K., F.Y.
	Veri analizi/Yorumlama	N.K.
Kategori 2	Yazı taslağı	N.K., F.Y.
	İçeriğin eleştirel incelemesi	N.K.
Kategori 3	Son onay ve sorumluluk	N.K., F.Y.
Diğerleri	Teknik veya malzeme desteği	N.K., F.Y.
	Süpervizyon	Yok
	Fon sağlama (mevcut ise)	Yok

Bilgilendirilmiş Onam: Araştırmanın yöntemi gereği katılımcılardan yazılı onam alınmamıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

KAYNAKLAR

- Blais JJ, Craig WM, Pepler D, Connolly J. Adolescents online: the importance of internet activity choices to salient relationships. *J Youth Adolesc* 2008; 37:522-536. **[CrossRef]**
- Tuncer N. İnternet: Çocuklar ve yasalar. *Türk Kütüphaneciliği* 2001; 15:427-435.
- Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması, 2016. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>. Erişim tarihi Şubat 1, 2018.
- Günlü A, Ceyhan AA. Ergenlerde internet ve problemlerle internet kullanım davranışının incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions* 2017; 4:75-117.
- Wolak J, Mitchell KJ, Finkelhor D. Escaping or connecting? Characteristics of youth who form close online relationships. *J Adolesc* 2003; 26:105-119. **[CrossRef]**
- Santrock JW. Ergenlik. Siyez DM (Çeviri Ed.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012.
- Dick RN, McCauley HL, Jones KA, Tancredi DJ, Goldstein S, Blackburn S, Monasterio E, James L, Silverman JG, Miller E. Cyber dating abuse among teens using school-based health centers. *Pediatrics* 2014; 134:1560-1567. **[CrossRef]**
- Helweg-Larsen K, Schütt N, Larsen HB. Predictors and protective factors for adolescent Internet victimization: results from a 2008 nationwide Danish youth survey. *Acta Paediatr* 2012; 101:533-539. **[CrossRef]**
- Mitchell KJ, Becker-Blease KA, Finkelhor D. Inventory of problematic Internet experiences encountered in clinical practice. *Prof Psychol Res Pr* 2005; 36:498-509. **[CrossRef]**

10. Noll JG, Shenk CE, Barnes JE, Haralson KJ. Association of maltreatment with high-risk Internet behaviors and offline encounters. *Pediatrics* 2013; 131:510-517. **[CrossRef]**
11. Sklenarova H, Schulz A, Schuhmann P, Osterheider M, Neutze J. Online sexual solicitation by adults and peers-Results from a population based German sample. *Child Abuse Negl* 2018; 76:225-236. **[CrossRef]**
12. Wolak J, Finkelhor D, Mitchell K. Internet-initiated sex crimes against minors: implications for prevention based on findings from a national study. *J Adolesc Health* 2004; 35:424.e11-20. **[CrossRef]**
13. Kloess JA, Seymour-Smith S, Hamilton-Giachritsis CE, Long ML, Shipley D, Beech AR. A qualitative analysis of offenders' modus operandi in sexually exploitative interactions with children online. *Sex Abuse* 2017; 29:563-591. **[CrossRef]**
14. Finkelhor D, Mitchell K, Wolak J. Online victimization: A report on the nation's youth. Washington, DC: National Centre for Missing and Exploited Children, 2000. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED442039.pdf>. Erişim tarihi Şubat 1, 2018.
15. Demir I, Özköklü DP, Tuğut BA. Ergenlerin problemli internet kullanımının yordanmasında denetim odağı ve yaşam doyumunun rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2015; 11:720-731.
16. Erdur-Baker Ö, Kavşut F. Akran zorbalığının yeni yüzü: siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research* 2007; 27:31-42.
17. Eroğlu Y, Peker A. Aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek ve siber mağduriyet: yapısal eşitlik modeliyle bir inceleme. *Akademik Bakış Dergisi* 2011; 27:1-15.
18. Ciminli A, Kağan M. Ergenlerde sanal zorbalık ve mağduriyetin cinsiyet, sınıf, okul değişkenleri ve kişilik özellikleriyle ilişkisinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying* 2016; 3:14-34.
19. Say GN, Babadağı Z, Karabekiroğlu K, Yüce M, Akbaş S. Abuse characteristics and psychiatric consequences associated with online sexual abuse. *Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2015; 18:333-336. **[CrossRef]**
20. Wolak J, Finkelhor D, Mitchell KJ, Ybarra ML. Online "predators" and their victims: myths, realities, and implications for prevention and treatment. *Am Psychol* 2008; 63:111-128. **[CrossRef]**
21. de Santisteban P, Gámez-Guadix M. Prevalence and risk factors among minors for online sexual solicitations and interactions with adults. *J Sex Res* 2018; 55:939-950. **[CrossRef]**
22. Boakye KE. Culture and nondisclosure of child sexual abuse in Ghana: A theoretical and empirical exploration. *Law Soc Inq* 2009; 34:951-979. **[CrossRef]**
23. Koçtürk N, Bilge F. The risky behaviours of the adolescents exposed to sexual revictimization and one-time sexual abuse. *Education and Science* 2018; 43:109-119. **[CrossRef]**
24. Aksaray S. Siber zorbalık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2011; 20:405-432.